

Усяго на тыдзень завітаў у Беларусь унікальны азербайджанскі Музей мініяцюрнай кнігі. Не прапусціце гэты чуд! Дзе і калі яшчэ вы зможаце ўбачыць японскія мікракнігі фарматам 2х2 мм, кніжачкі-завушніцы, поўны збор твораў Шэкспіра ў 40 тамах, што памяшчаецца на далоні?.. Міжнародная выстава "Азербайджан, Беларусь і сусветныя класікі ў мініяцюрнай кнізе" разгарнулася 22 верасня ў Музеі кнігі Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі і будзе працаваць да 30 верасня.

Кніжкі- немаўляткі



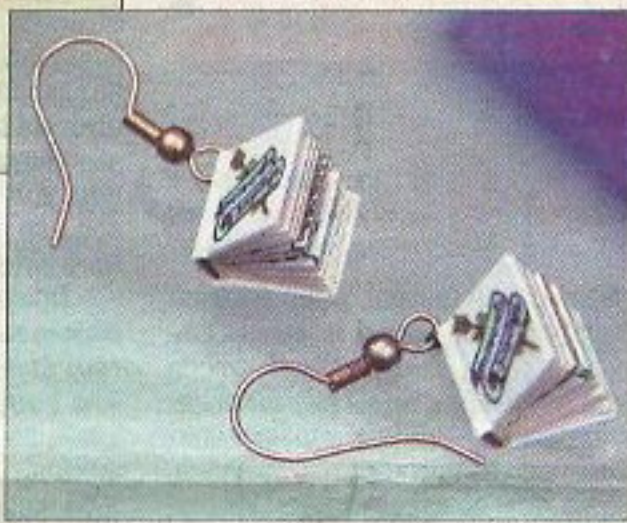
Першую экскурсію па выставе праводзіць Зарыфа Салахава.



Музей мініяцюрнай кнігі ў сталіцы Азербайджана Баку — гэта прыватны музей, створаны апантанай збіральніцай кніжак-малышак, заслужаным работнікам культуры Азербайджана, старшынёй бакінскай Асацыяцыі жанчын Азербайджана, членам Нацыянальнай камісіі па справах ЮНЕСКА, прафесарам па правах чалавека Зарыфай Салахавай. За апошнія 28 гадоў яна сабрала больш за шэсць з паловай тысяч мініяцюрных кніжак, выдадзеных у 64 краінах свету. Для прыкладу: аднаму калекцыянеру з Амерыкі за 60 гадоў удалося сабраць толькі пяць тысяч экзэмпляраў.

А ў выпадку з Зарыфай Салахавай пачалося ўсё з таго, што аднойчы ёй, партыйнаму работніку Азербайджана, прапанавалі ўзначаліць азербайджанскае Таварыства кнігалюбаў, што абяцала пастаянныя паездкі ў Маскву, сустрэчы з цікавымі людзьмі і мноства іншых

прыемных адкрыццяў. У адзін цудоўны дзень спадарыня Зарыфа ўбачыла ў Маскве малафарматнае факсімільнае выданне Поўнага збору баек Крылова і... захварэла любоўю да мініяцюрнай кнігі. Мініяцюрнага Крылова яна тады, канечне ж, купіла (дарэчы, за 23 савецкія рублі, што па тым часе лічылася немалымі грашамі), але ж паўстала пытанне: а дзе і як збіраць калекцыю? Рашэнне знайшлося настолькі ж простае, колькі і геніяльнае. Зарыфа Салахава стварыла ў Баку пры Таварыстве кнігалюбаў асобны Клуб цікавых сустрэч, куды пачала запрашаць вядомых творчых людзей з усяго былога Савецкага Саюза. Зразумела, што перад бакінцамі выступалі яны не проста так, а за салідныя гонарары, што вымагала і ад іх нейкай удзячнасці ў адрас



гаспадыні бакінскага "салона" — і Салахава ледзь прыкметна намякала, што б яна хацела атрымаць у падарунак... Ну, канечне, мініяцюрныя кніжачкі! Так, напрыклад, у свой час Рыма Казакова падарыла ёй адразу 40 кніжак, Зіновій Гердт — 45, Аркадзій Вагнер — таксама прыблізна столькі ж... Калекцыя Салахавай імкліва павялічвалася, і слава аб

ёй пайшла па Азербайджане не менш імклівымі тэмпамі. Дайшла, безумоўна, і да Прэзідэнта Гейдара Аліева, і менавіта па яго асабістым указанні спецыяльна для Музея мініяцюрнай кнігі было вылучана месца ў жывапісным кутку Баку побач з помнікам архітэктуры XII стагоддзя, а потым па індывідуальным праекце быў узведзены і сам будынак музея плошчай 165 квадратных метраў.

За гады існавання экспанаты азербайджанскага Музея мініяцюрнай кнігі пабывалі ўжо ў многіх гарадах свету: Лондане, Сіднеі, Парыжы, Маскве, Майнцы, Кіеве, Анкары... З сабою ў Мінск (у рамках сумеснага праекта Пасольства Рэспублікі Беларусь у Азербайджане і Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі) Зарыфа Салахава прывезла каля 400 рарытэтаў, выдадзеных у Расіі, ЗША, Англіі, Германіі, Францыі, Японіі, Ізраілі, Саудаўскай Аравіі... ды дзе заўгодна, толькі не ў Беларусі. А навошта, калі тыя ж беларускія кніжкі-малышкі, якія маюцца ў калекцыі Салахавай, ёсць і ў Нацыянальнай бібліятэцы Беларусі? Супрацоўнікі НББ паклапаціліся, каб яны годна былі прадстаўлены на выставе мініяцюрнай кнігі. Беларуская частка экспазіцыі храналагічна ахоплівае XVII — XXI стагоддзі. У склад нашай калекцыі ўваходзяць мініяцюрныя выданні XVII стагоддзя знакамітых Эльзевіраў, у час якіх выданне малафарматных кніг у Еўропе дасягнула сапраўднага росквіту. Таксама прадстаўлена ўласна беларуская мініяцюрная кніга — усяго чатырма выданнямі першай паловы XX стагоддзя (якія выходзілі ў Гомелі ў 1930 і 1931 гадах, у Мінску ў 1932 годзе і ў Баранавічах у 1948 годзе) і значнай колькасцю выданняў другой паловы XX стагоддзя і першай дэкады XXI стагоддзя — пераважна твораў беларускіх пісьменнікаў і класікаў замежнай літаратуры. Дарэчы, як паведаміла начальнік аддзела выдавецкай дзейнасці Міністэрства інфармацыі Рэспублікі Беларусь Алена Паўлава, сёлета на Нацыянальным конкурсе "Мастацтва кнігі" ўпершыню была ўведзена спецыяльная намінацыя "Лепшая мініяцюрная кніга". Гэта тлумачыцца ўзрастаннем цікавасці ў Беларусі да малафарматных выданняў з боку як выдавецтваў, так і прыватных калекцыянераў...

Зрэшты, а што канкрэтна трэба разумець пад гэтым паняццем — мініяцюрная кніга? Адкрываючы мінскую выставу, Зарыфа Салахава патлумачыла, што паводле савецкіх стандартаў мініяцюрнай кнігай лічыўся фармат 100x100 мм, паводле еўрапейскіх — 76x58 мм. Але гэта яшчэ можна зразумець і ўявіць, нават не бачыўшы. Але ці можна дапусціць існаванне кніжкі фарматам 2x2 мм? Як высветлілася, ёсць і такія. Іх стварылі... ну хто яшчэ, ну, канечне ж, японцы. Яны захоўваюцца ў спецыяльных шкляных каробачках з павелічальным шклом. Можаче верыць або не верыць, але ў кожнай такой кнізе маецца 16 старонак, а на кожнай старонцы — ад 50 да 100 знакаў! Тры такія экзэмпляры сёння можна ўбачыць на выставе ў Нацыянальнай бібліятэцы Беларусі. А яшчэ — мініяцюрненькія і такія ладныя кніжачкі-завушніцы з прыказкамі і прымаўкамі на англійскай і рускай мовах. А яшчэ — кніжачку з алімпійскай клятвай на сямі мовах фарматам 3,5x3,5 мм, нямецкі алфавіт фарматам 2,9x4 мм, поўны збор твораў Шэкспіра ў 40 тамах фарматам 33x40 мм... Ёсць тут і старадаўнія мініяцюрныя рарытэты, напрыклад, прыжыццёвае малафарматнае выданне "Яўгенія Анегіна", "Гісторыя Англіі ў ілюстрацыях" 1815 года, "Фаўст" Гётэ, выдадзены ў Лейпцыгу ў 1907 годзе, байкі Лафанта (Парыж, 1850 год), Евангелле 1907 года і многае іншае — цудоўнае і мініяцюрнае да нейкага проста неймавернага замілавання. Невыпадкава на адкрыцці выставы гучалі выказванні пра тое, што ў адрозненне ад грунтоўных фаліянтаў, якія выклікаюць асацыяцыі з бацькамі ці нават цэлым родам продкаў, мініяцюрная кніга нагадвае толькі што народжанае немаўлятка, якое і ў руці страшна ўзяць — толькі глядзець ды любавання...